

ASPEKT

Zatímco navigační nástroje a funkce jsou viditelnými či hmotnými prvky, které umožňují čtenářům, aby si našli cestu k textům, kolem nich i mezi nimi, *aspekty* jsou *mentálními* strategiemi, přístupy či úmysly, které čtenáři používají, aby si našli cestu k textům, kolem nich i mezi nimi.

Tvorba testových úloh pro čtenářskou gramotnost podléhá pěti aspektům:

- získávání informací
- utváření celkového porozumění
- vytváření interpretace
- posuzování obsahu textu a jeho vyhodnocování
- posuzování formy textu a její vyhodnocování

Do testování PISA není možné zahrnout dostatečný počet úloh, aby bylo možné podat zprávu o každém z pěti aspektů na samostatné dílčí škále. Proto je pro účely podání zprávy o výsledcích testování čtenářské gramotnosti těchto pět aspektů uspořádáno do tří obecných kategorií:

- vyhledávání a získávání
- propojování a interpretace
- posuzování a vyhodnocování

Úlohy zaměřené na *získávání informací*, které vyžadují, aby čtenář soustředil pozornost na dílčí informace v textu, se řadí ke škále měřící schopnosti *vyhledávání a získávání*.

Úlohy zaměřené na *utváření celkového porozumění a vytváření interpretace* soustředí čtenářovu pozornost na vztahy v rámci textu. Úlohy, které se zaměřují na celý text, vyžadují, aby čtenář celkově textu porozuměl; úlohy, které se soustředí na vztahy mezi určitými částmi textu, po čtenáři požadují, aby vytvořil interpretaci. Tyto dva aspekty byly seskupeny do jedné kategorie nazvané *propojování a interpretace*.

Úlohy, které se zabývají posledními dvěma aspekty, *posouzením obsahu textu a posouzením formy textu*, jsou seskupeny do jediné kategorie nazvané *posuzování a vyhodnocování*. Oba aspekty nutí čtenáře, aby v prvé řadě vycházel z vědomostí, které v textu nejsou obsaženy, a aby je dal následně do souvislosti s textem, který právě čte. Úlohy zaměřené na *posuzování obsahu* se zabývají pojmovým obsahem textu; úlohy zaměřené na *posuzování formy* se zabývají strukturou či formou textu.

Obrázek 1.3 znázorňuje vztah mezi zmíněnými pěti aspekty, které byly významně zohledněny při vývoji testových nástrojů, a třemi obecnými aspekty, prostřednictvím kterých bude podána zpráva o výsledcích.